

Curtea Supremă de Justiție

D E C I Z I E

17 noiembrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președintele ședinței

Judecători

Nicolae Gordilă

Liliana Catan

Iurie Diaconu

Elena Covalenco

Ion Guzun

Cu participarea:

Procurorului

Avocaților

Nicolae Suvac

Dorin Popescu

Tudor Osoianu

Și

Ciubotaru Vadim

juducînd în ședință publică cererile declarate de Procurorul General Adjunct, Igor Serbinov, prin care se solicită revizuirea încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Hîncești din 02 iulie 2009, prin care a fost respinsă ca nefondată plîngerea avocatului Tudor Osoianu declarată în interesul părții civile Toma Viorel împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009 și ordonanței de respingere a plîngerii din 29.05.2009 emise de către Procuratura raionului Hîncești în cadrul cauzei penale nr.2008200161, și revizuirea încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Hîncești din 20 mai 2010, prin care s-a decis inadmisibilitatea plîngerii avocatului Tudor Osoianu declarată în interesele succesoriului părții vătămate Ciobanu Veronica împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009 emise de către Procuratura raionului Hîncești în cadrul cauzei penale nr.2008200161.

Termenul de examinare a cererii de revizuire:

06.10.2015 - 17.11.2015.

Procedura de citare legal îndeplinită.

S-au prezentat:

Procurorului Nicolae Suvac și avocatul Tudor Osoianu în numele părții civile Toma Viorel și succesoriului părții vătămate Ciobanu Veronica, care au solicitat admiterea cererilor de revizuire, în sensul declarat.

Ciubotaru Vadim și avocatul acestuia Popescu Dorin, care au solicitat respingerea cererilor de revizuire.

Asupra cererilor de revizuire, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,-

C O N S T A T Ă :

1. La 07.04.2008, organul de urmărire penală al Comisariatului de poliție al raionului Hîncești a pornit urmărirea penală nr.2008200161, în baza art.264 alin.(3) lit.b) din Codul penal, în legătură cu faptul că la 06.04.2008, în jurul orei 23.20, pe traseul Hîncești - Chișinău, cet.Cebotari Vadim, aflîndu-se la volanul automobilului BMW-520D cu n/î. CMU-157 de culoare gri, nu s-a isprăvit cu conducerea acestuia și a tamponat din spate automobilul VAZ-2115, condus de Alexandru Ciobanu, care, în rezultatul accidentului a decedat pe loc. Limita de viteză pentru această porțiune de drum a fost 40 km/h, traseul fiind format din două benzi cu sens diferit, iar marcajul nu permitea depășirea.

2. Prin ordonanța din 23.03.2009 emisă de către procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Igor Lambă, s-a dispus încetarea urmăririi penale, din motivul lipsei în acțiunile lui Ciubotaru Vadim a elementelor infracțiunii, reținîndu-se că declarațiile martorilor oculari C. și G. urmează a fi apreciate critic, deoarece contravin concluziilor experților, iar afirmațiile conducătorului automobilului gri, care a comunicat că victima a fost parcată pe acostament și imediat a făcut o manevră spre stînga fără a se asigura, coroborează cu celelalte probe, administrate în cadrul urmăririi penale. Respectiv, procurorul a considerat că însăși victima este vinovată de producerea accidentului.

3. Prin ordonanța din 09.04.2009 emisă de către procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Aurel Burlacu, a fost respinsă ca neîntemeiată plîngerea avocatului Tudor Osoianu- reprezentat al succesului procedural Ciobanu Veronica, privind anularea ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009.

4. Prin ordonanța din 29.05.2009 emisă de către procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Aurel Burlacu, a fost respinsă plîngerea avocatului Tudor Osoianu - reprezentant al părții civile Toma Viorel, privind anularea ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009.

5. *La 17.04.2009, în Judecătoria Hîncești, avocatul Tudor Osoianu - reprezentat al succesului procedural Ciobanu Veronica, a depus plîngere în ordinea art. 313 Cod de procedură penală, împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009 emisă de către Procuratura raionului Hîncești în cauza nr. 2008200161, solicitînd anularea ordonanței contestate, iar drept motiv în susținerea acesteia au fost invocate temeiurile - examinarea incompletă, insuficientă și neobiectivă, precum și faptul că de către Procuratură și Organul de urmărire penală*

nu au fost verificate și elucidate toate circumstanțe cazului, ca urmare fiind adoptată o hotărâri neîntemeiate.

5.1. Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Hîncești din 14.05.2009, a fost respinsă ca inadmisibilă plîngerea avocatului Tudor Osoianu, depusă în interesele cet.Ciobanu Veronica, împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Hîncești Igor Lambă din 23.03.2009.

În motivarea soluției, judecătorul de instrucție a invocat că instanța nu poate supune controlului judiciar legalitatea actului contestat și nu se poate expune referitor la temeinicia acestuia, deoarece în privința ultimului există o hotărâre neanulată a organului ierarhic superior, în care, acest act este menținut, iar hotărârea procurorului ierarhic superior nici nu a fost contestată, încheierea dată fiind irevocabilă.

5.2. La 24.09.2009, avocatul Tudor Osoianu - reprezentat al succesoriului procedural Ciobanu Veronica a declarat recurs în anulare împotriva încheierii Judecătoriei Hîncești din 14.05.2009, solicitînd casarea acesteia, cu remiterea plîngerii la rejudecare, deoarece judecătorul nu s-a expus motivat asupra circumstanțelor și a probelor invocate de petiționar, iar nemotivarea hotărîrii judecătorești, de rînd cu alte erori de drept prevăzute de lege, prezintă un temei pentru instanța de recurs de a o casa, deoarece este imposibil de realizat controlul ei.

5.3 Prin decizia Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09.03.2010, a fost admis recursul în anulare declarat de către avocatul Tudor Osoianu în interesul lui Ciobanu Veronica și casată încheierea Judecătoriei Hîncești din 14.05.2009, dispunînd rejudecarea cauzei de către aceeași instanță, într-un alt complet de judecată.

Instanța de recurs a reținut că, judecătorul de instrucție, dispunînd inadmisibilitatea recursului, s-a referit la prevederile art. 467 Cod de procedură penală, adică la faptul că potrivit acestei norme de procedură penală ordonanțele procurorului privind încetarea urmăririi penale sînt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

În opinia instanței de judecată, în cazul existenței a două ordonanțe în cauză și anume ordonanța procurorului în Procuratura raionului Hîncești de încetare a procesului penal și ordonanța procurorului ierarhic superior, adoptată în conformitate cu prevederile art. 299 Cod de procedură penală, instanța nu este în drept să verifice în fond plîngerea înaintată împotriva ordonanței de încetare a procesului penal, neavînd înaintată plîngere împotriva ordonanței privind refuzul procurorului de a anula ordonanța prin care s-a încetat procesul penal în privința lui Ciubotaru Vadim.

În acest aspect, Colegiul a menționat că opinia dată este greșită, deoarece în calitate de document procesual executoriu poate fi considerată numai ordonanța procurorului de bază, de încetare a procesului penal și, potrivit conținutului art. 467 Cod de procedură penală, anume acest document procesual este obligatoriu pentru toate

persoanele fizice și juridice, dar nu ordonanța de verificare a legalității ordonanței procurorului.

5.4. Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Hîncești din 20.05.2010, s-a decis inadmisibilitatea plîngerii reprezentantului succesorului părții vătămate decedate Ciobanu Veronica, avocatul Tudor Osoianu împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009, emisă de către procuratura raionului Hîncești în cauza penală nr.2008200161.

În motivarea soluției, instanța a invocat faptul că, avocatul nu și-a confirmat împuternicirile sale de a reprezenta interesele succesorului victimei, plîngerea a fost depusă de avocat fără ca acesta să dispună de împuterniciri în vederea reprezentării intereselor succesorului victimei în cadrul procesului penal, menționînd că, formularea „se împuternicește să acorde asistență juridică în cauza penală...”, indicată în mandatul anexat la dosar nu este suficientă pentru a reprezenta interesele părții vătămate și adresarea în numele acesteia a plîngerilor.

6. *La 15.06.2009 în Judecătoria Hîncești a parvenit plîngerea avocatului Tudor Osoianu declarată în interesul părții civile Toma Viorel, împotriva actelor emise de către Procuratura raionului Hîncești, înaintată în ordinea art. 313 Cod de procedură penală, solicitînd anularea ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009 și ordonanței de respingere a plîngerii din 29.05.2009 emise de către Procuratura raionului Hîncești în cadrul cauzei penale 2008200161.*

6.1 Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Hîncești din 02.07. 2009, a fost respinsă ca nefondată plîngerea avocatului Tudor Osoianu declarată în interesul părții civile Toma Viorel, împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale din 23.03.2009 și ordonanței de respingere a plîngerii din 29.05.2009 emise de către Procuratura raionului Hîncești în cadrul cauzei penale nr. 2008200161.

Pentru a pronunța soluția instanța a reținut că, ordonanțele contestate sunt întemeiate și legale, cazul a fost examinat obiectiv și complet, sub toate aspectele, procurorii la adoptarea deciziilor respective nu au încălcat, limitat sau lezat într-un careva mod drepturile și libertățile garantate de lege părții civile.

7. La 04.09.2015, Procurorul General Adjunct, Igor Serbinov, a depus două cereri, fiind înregistrare în proceduri separate, prin care solicită revizuirea încheierilor judecătorului de instrucție a Judecătoriei Hîncești din 02 iulie 2009 și 20 mai 2010, desființarea acestora și admiterea plîngerilor avocatului Tudor Osoianu, depusă în numele cet. Toma Viorel și cet. Ciobanu Veronica, cu declararea nulă a ordonanței din 23.03.2009, emisă de procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Igor Lambă, privind încetarea urmăririi penale în cauza penală nr.2008200161 și a ordonanțelor Procurorului raionului Hîncești, Aurel Burlacu, din 09.04.2009 și 29.05.2009 privind respingerea plîngerilor avocatului Tudor Osoianu, depuse în interesele cet.Toma Viorel și cet. Ciobanu Veronica împotriva ordonanței din 23.03.2009, cu reluarea urmăririi penale și dispunerea obligării procurorului să lichideze încălcările depistate.

În motivarea cererilor revizuentul a invocat că la 24.02.2015 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat hotărârea în *cauza Ciobanu c. Republicii Moldova (cererea nr.62578/09)*, din conținutul căreia rezultă violarea art.2 CEDO, în aspect procedural. Potrivit art.44 par.2 lit.b) al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, hotărârea nominalizată supra a devenit definitivă la de 25.05.2015.

Curtea a indicat că art.2 din Convenție impune obligația de a adopta legislația și cadrul administrativ care să descurajeze definitiv amenințările la adresa dreptului la viață, în contextul oricărei activități (a se vedea *Zubcova c. Ucrainei, 36660/08*). În cazul unei vătămări amenințătoare de viață sau în cazul morții, obligația de mai sus impune existența unui sistem judiciar independent eficient pentru a asigura punerea în aplicare a cadrului legislativ menționat prin acordarea unei reparații corespunzătoare (a se vedea *Anna Todorova c. Bulgariei, nr.23302/03*).

Între altele, apreciind circumstanțele cazului, Curtea a statuat că constatările procurorului care a adoptat decizia au fost făcute nefondat, fiind respinse mărturiile concludente ale doi martori, în condițiile în care concluziile expertizelor nu au fost clare concrete, or în cadrul urmăririi penale nu a fost stabilită nici viteza automobilului gri, nici distanța dintre automobilul gri și cel al victimei, iar concluzia experților despre imposibilitatea evitării accidentului este ipotetică, valabilă pentru viteza de 50 km/h.

Curtea a notat că modul în care a fost desfășurată urmărirea penală a creat impresia că autoritățile naționale nu au încercat să elucideze circumstanțele cauzei și să descopere adevărul.

Ca urmare a încălcărilor art.2 din Convenție, constatate în prezenta cauză, Curtea a considerat că este necesar de a acorda reclamantei suma de 20000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

Totodată revizuentul a invocat că:

- prin neexaminarea multilaterală a circumstanțelor expuse în plîngerile de către avocatul Tudor Osoianu, instanța de judecată a admis un viciu fundamental care grav a afectat drepturile reclamantului, viciu consemnat și în hotărârea Curții Europene din 24.02.2015. Asemenea consecințe ale încălcării drepturilor prevăzute de Convenție, constatate de Curte, continuă să se producă;

- ordonanța Procuraturii raionului Hîncești din 23.03.2009 de încetare a urmăririi penale în cauza nr.2008200161, a fost adoptată neîntemeiat. Organul teritorial de urmărire penală, de comun cu Procuratura raionului Hîncești au omis a verifica particularitățile traseului, conform semnelor rutiere și marcajului, nemijlocit lîngă locul impactului, pentru a stabili viteza maximă posibilă, dacă pe acest segment de drum poate fi făcută depășire și în ce condiții. La fel, reprezentanții organului de anchetă au omis a stabili cu certitudine viteza de deplasare a automobilului gri, distanța dintre automobile pînă la impact și poziția lor aferent traseului. În consecință, deciziile Procuraturii raionului Hîncești au fost adoptate ilegal, fără a fi asigurată o verificare

minuțioasă, completă și obiectivă a cazului, dat fiind că din conținutul materialelor cauzei penale rezultă o bănuială rezonabilă că acțiunile conducătorului automobilului gri de model BMW Vadim Ciobotaru întrunesc semnele infracțiunii prevăzute de art.264 alin. (3) lit.b) din Codul penal, or anume conducerea automobilului de către acesta a provocat accidentul rutier, soldat cu decesul lui A.Ciobanu.

Din cele specificate, se relevă faptul că procurorul, la adoptarea hotărârii de încetare a urmăririi penale, a admis erori de drept și de fapt, exprimate prin aprecierea necorespunzătoare a circumstanțelor cazului, iar hotărîrea este afectată de un viciu fundamental, manifestat prin limitarea drepturilor victimei care sunt garantate de art.2 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale - de a beneficia de o investigație efectivă a circumstanțelor decesului soțului, ceea ce exclude caracterul legal al hotărîrii procesuale în cauză;

- prin neexaminarea multilaterală a circumstanțelor expuse în plîngerea avocatului Tudor Osoianu, instanța de judecată a admis un viciu fundamental, care esențial a afectat drepturile petiționarei V. Ciobanu, viciu constatat și în hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului în cazul *Ciobanu c. Republicii Moldova*.

8. Prin cererea Procurorului General Adjunct, Serbinov Igor, din 02.09.2015 s-a solicitat conexarea examinării cererilor de revizuire din cauzele nr. 1rh-8/15 și 1rh-7/15, conform prevederilor art. 43 Cod de procedură penală, motivîndu-se că ele vizează aceleași ordonanțe ale procurorilor (doar actele de control judiciar ale procedurii prejudiciare au fost emise la intervale diferite, în baza plîngerilor diferitor participanți la proces).

9. Prin încheierea Colegiului Penal lărgit nr.1 al Curții Supreme de Justiție din 05 noiembrie a fost admisă cererea Procurorului General Adjunct, Serbinov Igor, din 02 septembrie 2015 privind conexarea examinării cauzelor nr. 1rh-8/15 cu 1rh-7/15 cu trimiterea cauzei nr. 1rh-8/15 completului nr.2 pentru conexare cu cauza nr.1rh-7/15.

10. Avocatul Dorin Popescu în numele lui Ciobotaru Vadim a depus referință pe marginea cererilor de revizuire solicitînd respingerea acestora ca fiind neîntemeiate.

11. Judecînd cererile de revizuire în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, Colegiul penal lărgit conchide că aceasta urmează a fi admise din următoarele considerente.

Potrivit art.464¹ alin.(1) Cod de procedură penală, *hotărîrile irevocabile pronunțate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau a libertăților fundamentale ale omului pot fi supuse revizuirii dacă cel puțin una dintre consecințele grave ale încălcării Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la aceasta continuă să se producă și nu poate fi remediată decît prin revizuirea hotărîrii pronunțate.*

În sensul vizat se atestă că la 24.02.2015 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat hotărîrea în *cauza Ciobanu c. Republicii Moldova (cererea nr.62578/09)*, din conținutul căreia rezultă violarea art.2 CEDO, în aspect procedural. Potrivit art.44 par.2 lit.b) al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, hotărîrea nominalizată *supra* a devenit definitivă la 25.05.2015.

Curtea a indicat că art.2 din Convenție impune obligația de a adopta legislația și cadrul administrativ care să descurajeze definitiv amenințările la adresa dreptului la viață, în contextul oricărei activități (a se vedea *Zubcova c. Ucrainei, 36660/08*). În cazul unei vătămări amenințătoare de viață sau în cazul morții, obligația de mai sus impune existența unui sistem judiciar independent eficient pentru a asigura punerea în aplicare a cadrului legislativ menționat prin acordarea unei reparații corespunzătoare (a se vedea *Anna Todorova c. Bulgariei, nr.23302/03*).

Apreciind circumstanțele cazului, Curtea a statuat că constatările procurorului care a adoptat decizia au fost făcute nefondat, fiind respinse mărturiile concludente a doi martori, în condițiile în care concluziile expertizelor nu au fost clare și concrete, or în cadrul urmăririi penale nu a fost stabilită nici viteza automobilului gri, nici distanța dintre automobilul gri și cel al victimei, iar concluzia experților despre imposibilitatea evitării accidentului este ipotetică, valabilă pentru viteza de 50 km/h.

Curtea a notat că modul în care a fost desfășurată urmărirea penală a creat impresia că autoritățile naționale nu au încercat să elucideze circumstanțele cauzei și să descopere adevărul.

Conform art.464¹ alin.(11), 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală *dacă se constată că cererea de revizuire este întemeiată, instanța desființează hotărîrea atacată și dispune, în cazul în care este necesară admisibilitatea de probe, rejudecarea cauzei de către instanța de fond, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

Concomitent, consecințele grave ale încălcării drepturilor lui Ciobanu Veronica, prevăzute de Convenție și protocoalele adiționale continuă să se producă, or existența încheierilor judecătorești din 02.07.2009 și 20.05.2010 prezintă un impediment juridic pentru anularea ordonanței din 23.03.2009 emisă de procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Igor Lambă, privind încetarea urmăririi penale în cauza penală nr.2008200161 și a ordonanțelor Procurorului raionului Hîncești, Aurel Burlacu din 09.04.2009 și 29.05.2009 privind respingerea plîngerilor avocatului Tudor Osoianu, depuse în interesele cet.Toma Viorel și cet. Ciobanu Veronica împotriva ordonanței din 23.03.2009 și redeschiderea procedurii la nivel național.

Totodată, dat fiind faptul că încheierile atacate, deși pronunțate la cererea diferitor participant la proces și anume încheierea din 02.07.2009 a fost pronunțată la cererea avocatului Tudor Osoianu în interesele cet. Toma Viorel, ultimul nefiurînd în Hotărîrea Curții Europene ca și victimă a violării unui drept, însă vizează legalitatea și temeinicia aceleiași ordonanțe privind încetarea urmăririi penale în cauza

nr.2008200161, emisă de procuratura raionului Hîncești la 23.03.2009, inclusiv a ordonanței adoptate în ordine de control ierarhic la 09.04.2009, ar putea condiționa imposibilitatea reluării urmăririi penale în această cauză, astfel încheierea din 02.07.2009, prin extindere cade sub incidența hotărîrilor irevocabile care pot fi supuse revizuirii în condițiile prevăzute de art. 464¹ alin. (1) Cod de procedură penală.

Prin urmare, încheierile menționate sunt afectate de erori de drept în aspectul invocat de revizuent, dar care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, deoarece plîngerile avocatului Tudor Osoianu, depuse în numele cet. Toma Viorel și cet. Ciobanu Veronica urmează a fi examinate potrivit procedurii prescrise în art. 313 Cod de procedură penală, astfel încît se impune soluția admiterii cererilor de revizuire, desființarea încheierilor contestate și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de judecată, de către un alt judecător.

La rejudecarea cauzei, judecătorul urmează să înlăture erorile de drept menționate, să țină cont de circumstanțele expuse, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărîre legală și întemeiată.

12. În conformitate cu prevederile art.464¹ alin. (11) pct.1) Cod de procedură penală, Colegiul lărgit

D E C I D E:

Admite cererile de revizuire declarate de Procurorul General Adjunct, Igor Serbinov, desființează încheierile judecătorului de instrucție a Judecătoriei Hîncești din 02 iulie 2009 și 20 mai 2010 și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de judecată, de către un alt judecător.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia motivată publicată la 24 noiembrie 2015.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Liliana Catan

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Ion Guzun

